

Helmond-Peelland

In de regio Helmond-Peelland moeten een gedetailleerd tijdplan, een elektronisch overdrachtssysteem en een vaste aanmeldingsperiode zorgen voor een goede overgang van basisonderwijs naar voortgezet onderwijs. Voor de zorgleerlingen is er een 'vooraanmelding' ingevoerd. Marja van Leeuwen, directeur van het samenwerkingsverband vo, vertelt over het beleid en de ervaringen.

Marja van Leeuwen begrijpt dat het schooladvies meer en de eindtoets minder gewicht krijgt. "Basisscholen werden gegijzeld door de Cito-toets", vindt zij. "De nieuwe regeling doet meer recht aan de professionaliteit van leerkrachten in het basisonderwijs; hun advies wordt serieuzer genomen. Maar het is ook beter voor de leerlingen. Wat gechargeerd gesteld: leerlingen hoeven niet alleen hard te werken voor de Cito-toets, maar ze moeten altijd hun best doen."

Het POSVO is het regionale platform dat zich op beleidsmatig niveau bezighoudt met de overgang po-vo in de regio Helmond-Peelland. Naast de directeurs van de samenwerkingsverbanden (po en vo) zitten er in het POSVO vertegenwoordigers van het primair onderwijs, het voortgezet onderwijs en het (voortgezet) speciaal onderwijs. Het POSVO legt verantwoording af aan de besturen van de samenwerkingsverbanden.

Aangepast schooladvies

Omdat basisscholen het advies op basis van het resultaat van de eindtoets naar boven kunnen aanpassen, vrezen sommigen dat daardoor vlak voor de zomervakantie nog allerlei verschuivingen gaan plaatsvinden. Er zouden problemen kunnen ontstaan, bijvoorbeeld als de betreffende vo-school het hogere onderwijstype niet in huis heeft en de leerling nog een andere school moet vinden.

Marja deelt deze zorgen niet zonder meer. "Ik ga ervan uit dat basisscholen adequate adviezen geven. Zij zijn daartoe in staat, want ze werken al acht jaar met de leerling. Bovendien zullen zij daarvoor hun best doen, omdat hun adviezen in feite worden getoetst met de eindtoets die alle leerlingen moeten maken. Als blijkt dat een school te veel lage adviezen heeft gegeven, dan zegt dat iets over die school. Basisscholen zijn er dus zelf zeer bij gebaat om goede adviezen te geven."

Marja verwacht dan ook dat er weinig adviezen zullen worden aangepast en er is hiervoor in de regio geen procedure opgesteld. "In ons samenwerkingsverband is het een goed gebruik dat scholen ouders helpen bij het vinden van een passende school, ook als dat niet uit de zorgplicht voortkomt. We gaan dus eerst maar eens kijken om hoeveel leerlingen het nu echt gaat. Mocht dit tot problemen leiden, dan kunnen we altijd nog een procedure opstellen."

Wel heeft het POSVO voorgesteld dat basisscholen de scores op de eindtoets zo snel mogelijk – in ieder geval binnen twee weken na de uitslag – bekendmaken aan de scholen voor voortgezet onderwijs. De leerlingen zijn dan al geplaatst, maar de scores kunnen voor de vo-school belangrijk zijn, bijvoorbeeld om te bepalen of de leerling al of niet in een combinatieklas moet worden geplaatst.

Informatieoverdracht

Voor de informatieoverdracht van basisonderwijs naar voortgezet onderwijs maken scholen in deze regio gebruik van een elektronisch leerlingendossier. Basisscholen voeren de toetsgegevens, het onderwijskundig rapport en het schooladvies in en de vo-school waar de leerling is aangemeld haalt deze informatie op via het systeem. “Op regionaal niveau is de overdracht geregeld via het elektronisch leerlingendossier, maar wat scholen verder doen in het kader van de overdracht, is aan de scholen zelf”, zegt Marja. “Dat past bij onze regio, waarin er veel regionale verschillen zijn. Die verschillen respecteren we, dus zo lang de overdracht van leerlingen goed gaat, is er geen reden om daarover regionale afspraken te maken.”

Het elektronisch leerlingendossier zorgt voor een volledige en veilige informatieoverdracht, maar fungeert ook als signaleringssysteem. Marja: “Je kunt zien als de informatie over een leerling niet tijdig is opgehaald door een vo-school. We onderzoeken dan wat daarvan de oorzaak is en we ondernemen zo nodig actie. We willen namelijk dat alle leerlingen voor de zomervakantie zijn geplaatst en dat er geen enkele leerling tussen wal en schip valt.” Om dat te bewerkstelligen heeft het POSVO een tijdpad opgesteld waarin is aangegeven wanneer welke elektronische gegevens beschikbaar moeten zijn en wanneer wie welke stappen moet nemen.

Aanmeldingsperiode

De regio is vorig jaar al begonnen met de invoering van passend onderwijs en heeft in dat kader (de zes- weken-termijn) een regionale aanmeldingsperiode ingevoerd. Dit schooljaar (2014-2015) melden alle leerlingen zich tussen 4 en 21 maart aan bij een school voor voortgezet onderwijs. De vo-scholen hebben ieder hun eigen aanmeldingsdagen, maar deze vallen in deze periode. “De vo-scholen moeten doordrongen zijn van de zes- weken-termijn die geldt voor zorgleerlingen, zodat zij hun eigen procedures daarop afstemmen. Wij spreken nooit van ‘tien weken’, omdat we ervan uitgaan dat het in zes weken kan”, benadrukt Marja. “Maar dan moeten alle partijen zich houden aan het tijdpad. Verlenging moet een uitzondering zijn.”

Omdat er vorig jaar nogal wat ouders waren die hun kind op meer scholen hadden aangemeld, is er dit jaar op het aanmeldingsformulier een zinsnede opgenomen waarmee de ouders verklaren dat zij hun kind slechts op één school aanmelden. Marja: “Scholen kunnen er dan vanuit gaan dat leerlingen die zich aanmelden ook werkelijk het voornemen hebben om zich bij de betreffende school in te schrijven.”

Er zijn in deze regio geen scholen voor voortgezet onderwijs die loten. Dat heeft mogelijk te maken met het feit dat alle vo-scholen een brede basisondersteuning bieden. Er is geen tweedeling van ‘zorgscholen’ en ‘elitescholen’. Wel krijgen ouders (van zorgleerlingen) soms te horen dat de school ‘vol’ zit. “Maar wat is vol?”, vraagt Marja zich af. “Dat lijkt soms diffuus en wellicht moeten we daarover op termijn afspraken maken, definiëren wat we verstaan onder ‘vol’ en afspreken hoe we daarmee omgaan. Dat is onder meer belangrijk, omdat de zorgplicht vervalt als de school vol is. Dat kan voor leerlingen dus nadelig uitpakken. Ik vind dat je als samenwerkingsverband niet alles moet willen sturen en dat je ook moet uitgaan van fatsoen: zeggen dat je vol zit om een leerling te kunnen afwijzen; dat *doe* je gewoon niet. We gaan dit goed monitoren en als het nodig blijkt te zijn, zullen we hierover op regionaal niveau afspraken maken.”

Vooraanvraag zorgleerlingen

In het tijdpad is onderscheid gemaakt in 'reguliere leerlingen', 'pro- en lwoo-leerlingen' en 'vso-leerlingen'. Omdat de procedure voor leerlingen met een ondersteuningsvraag meer tijd in beslag neemt, heeft het samenwerkingsverband vo in aanvulling op het elektronisch overdrachtssysteem een eigen informatiesysteem ontwikkeld. Dit digitale informatiesysteem (DIS) wordt gebruikt voor aanvragen voor extra ondersteuning en/of toelaatbaarheidsverklaringen bij het samenwerkingsverband.

DIS werkt net als het elektronisch overdrachtdossier en beide systemen maken gebruik (halen informatie op uit) de bestaande leerlingenvolgsystemen die zowel in het po als in het vo in gebruik zijn. Maar er is ook een wezenlijk verschil tussen de twee systemen: het elektronisch overdrachtdossier wordt voor alle leerlingen in de regio gebruikt en zorgt voor de overdracht van informatie van de po-school naar de vo-school. DIS wordt aanvullend gebruikt voor leerlingen met een extra ondersteuningsvraag en wisselt informatie uit tussen school en samenwerkingsverband. Marja: "In DIS draait alles om de vraag: welke ondersteuning heeft deze leerling nodig? Omdat wij als samenwerkingsverband graag tijdig willen weten welke leerlingen naar het speciaal onderwijs gaan of intensieve ondersteuning nodig hebben, vragen we de basisscholen om de informatie over die leerlingen vóór 15 februari in te voeren in DIS. We noemen dit een 'vooraanvraag'. Op basis daarvan geeft de adviescommissie toewijzingen (ACT) van het samenwerkingsverband een pre-advies, zodat de basisschool de ouders zo snel mogelijk kan laten weten of zij hun kind bij het vso kunnen aanmelden. Nadat de ouders dat hebben gedaan, doet de vso-school de officiële aanvraag."

Het werken met DIS betekent voor basisscholen een omslag, vertelt Marja. "We vragen de scholen om de gegevens te vertalen in informatie over de *onderwijs*ondersteuningsbehoeften van de betreffende leerling. Het is dus niet de bedoeling dat ze een enorme hoeveelheid data invoeren, maar dat ze de data omzetten in informatie die aangeeft welke ondersteuning de leerling nodig heeft. Dat is echt een verandering: de basisschool geeft niet aan wat de leerling heeft, maar wat hij *nodig* heeft. We vertrouwen hiermee op de expertise van de basisschool. De school kent de leerling al acht jaar, heeft veel gegevens en informatie over de leerling verzameld en weet op basis daarvan heel goed welke ondersteuning de leerling nodig heeft."

Meer vertrouwen

Vorig jaar – het eerste passendonderwijsjaar in deze regio – voerden leden van de ACT tussen half november en half februari gesprekken met de intern begeleiders van de basisscholen over alle leerlingen die in het voortgezet onderwijs extra ondersteuning nodig zouden hebben. Marja: "Dat was een flinke investering, maar wij hebben met die gesprekkenronde veel bereikt. Ik kan elke regio aanraden om dat in het eerste jaar van passend onderwijs te doen. Het heeft de beeldvorming in het basisonderwijs over de mogelijkheden in het voortgezet onderwijs veranderd. Maar ook hebben de scholen ervaren dat de mensen van de ACT heel goed naar leerlingen kijken en erop zijn gericht om voor elke zorgleerling de beste oplossing te vinden. De gesprekken leverden vaak goede oplossingen op, waarover alle partijen tevreden waren. Er is daardoor vertrouwen ontstaan in de handelwijze van de ACT. We hopen dat dit jaar en in de toekomst te continueren."

Omdat dit een enorme tijdsinvestering was (het ging om zo'n 300 leerlingen), worden deze gesprekken dit jaar alleen gevoerd als de school of de ouders dit nodig achten. De basisschool geeft dit aan in de vooraanvraag in het DIS.

Grensverkeer

Leerlingen zijn niet gebonden aan de grenzen van het samenwerkingsverband en kunnen zich aanmelden bij een school in een aangrenzend samenwerkingsverband. Een aandachtspunt, vindt Marja. "De aanmeldingsperiodes en -procedures kunnen per samenwerkingsverband bijvoorbeeld verschillen of een naburig samenwerkingsverband heeft een bijzondere ondersteuningsvoorziening die leerlingen uit andere samenwerkingsverbanden aantrekt. Dan komt onherroepelijk de bekostigingsvraag aan de orde. Het is daarom belangrijk dat naburige samenwerkingsverbanden contact met elkaar onderhouden en goed met elkaar communiceren. Niet met de bedoeling om alles hetzelfde te gaan doen, want dan had het beter landelijk geregeld kunnen worden, maar met het doel ervoor te zorgen dat elke leerling – in welk samenwerkingsverband ook - op de juiste plek terecht komt. Dat is een uitdaging, temeer daar het belang van het samenwerkingsverband niet altijd 100% overeenkomt met het belang van de (afzonderlijke) schoolbesturen. Wij hebben in ieder geval met de aangrenzende samenwerkingsverbanden afgesproken dat we contact met elkaar hebben als er een leerling in het gedrang dreigt te komen. We stellen dan in overleg vast wie zich over deze leerling ontfermt. Ik vind dat samenwerkingsverbanden niet zo zeer inhoudelijke, maar vooral procesmatige afspraken moeten maken. Dus niet: wat moet er met deze leerling gebeuren? Maar: wie pakt deze leerling op? Dat moet glashelder zijn, want is dat niet zo, dan kan de leerling daarvan de dupe worden. En dat mag natuurlijk niet zo zijn."